

ԲԱԶՄԱՎԷՊ

Է. ՏԱՐԻ. ԹԻԻ 6.

1849

ՄԱՐՏԻ 15.

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ՆԿԱՐԱԳԻՐ

Պատարագարոյ՝ ծեր :

() ԵՐՈՒԹԻՒՆԸ մարդուս կենացը վերջի մասը ու իբր թէ իրիկունն է . ծերութեանը հետ կը սկսի մարդ մարմնոյ տկարութիւնները զգալ, անանկ որ՝ ծերութիւնը կրնայ ըսուիլ մէկ մըշտնջենաւոր հիւանդութիւն մը : Բայց մարմնոյ նեղութիւնները այնչափ ծանր չեն, ոչ իրեն և ոչ ուրիշներու, ինչպէս որտի նեղութիւնները : Մտաց զօրութիւնն ալ մարմնոյն հետ կը տկարանայ . որչափ որ մէկզիկն նեղութիւնները իր վրայ կ'աւելնան, այնչափ մէկալ դիկն համբերելու ուժը կը պակսի . ու թէ որ տղակուց բարի կրթութեամբ համբերութեան աղէկ չէ վարժած, չկրնար

նեղութեանցը համբերել . նեղութեան չկրնալ համբերելն ալ՝ ամէն նեղութեանն մեծ կ'ըլլայ իրեն : Բայնկով կ'ըլլայ դժուարագարոյ ծեր մը, ամէն բանի տգոհ . կարծես թէ իր կեանքը երթալով կը քացիսի, թթու բնութիւն մը կ'ունենայ . երեսին հետ բնութիւնն ալ կը կոնձմտի, հետը վարուիլը դժար կ'ըլլայ : Ինչ ընես չհաւնիր, ամէն բանի մէջ պակսութի կը գտնէ . Մարդիկ փոխուեր են կ'ըսէ, մեր տղայութեան ատենը մենք ասանկ չէինք . թէպէտ իր ատենի ծերերն ալ նոյն բանը կ'ըսէին : Տեսնէ որ տղայ մը կը վազէ, կարծէ որ ինքը պզտիկութեանը ատեն չէր վազեր . Եւ տղայութեանս ատենը խելօք էի, վազէի ալ խելքով կը վա-

ղէի, կ'ըսէ: Արիտասարդի մը տաքնալը թէ որ տեսնէ, Սենք պզտիկութեան ատեննիս հանդարտութեամբ կը տաքնայինք կ'ըսէ. տաքնալու հանդարտը որն է, ինքն ալ չգիտեր: Ա՛ռ զէ որ կըտրիճին արիւնը իր արիւնին պէս ըլլայ. կարելի ըլլայ՝ կ'ուզէ որ տղոցը մօրուքը մէկէն ճերմակ բուսնի. Սենք պզտիկուց ծերերնուս հնազանդ էինք կ'ըսէ. բայց միշտ աշխարհիս ծերերը գանգատեր են երիտասարդաց անհնազանդութեանը վրայ:

Բաւական չէ որ մարդիկ փոխուած կարծէ, կը սկսի ուրիշ ամէն բաներու վրայ ալ նոյն կարծիքը ընել: Չմերուկին համը գնացեր է կ'ըսէ, մեր տըղայութեան ատենը ինչ համով էր. չգիտեր որ իր բերանը համ առնելէն դադրեր է: Կարծէ որ սանդուխներուն ոտքերը աղէկ չեն շիներ, ինչու որ տըղայութեան ատենին պէս չկրնար ելլել իջնալ: Հիմակուան հողածափները աղէկ չեն կարեր, մարդուն ոտքին արգելք կ'ըլլան կ'ըսէ. անկողինները կարծրացեր են, վերմակները՝ մարդը չեն տաքցըներ, ձմեռները առաջուց ասանկ ցուրտ չէր ըներ, թէ որ ձիւն ալ գար՝ բաւական տաք կ'ընէր. չմտածեր որ իր կենաց ձմեռն է՝ որ զինքը կը մտցընէ. վերջապէս ամէն բան փոխուած կը սեպէ՝ զինքը փոխուած չտեսելու համար: Ինչուան հայրի ալ նայելու ըլլայ, կ'ըսէ. Ղաջուց հայրիները մարդուն դէմքը շիտակ կը ցուցընէին, հիմա կունձմտած կը ցուցընեն. չմտածեր որ իր երեսը ծերութենէն կունձմտեր է:

Արնաս նէ ասանկ ծերու մը հետ խօսէ. կը կարծէ որ ամէն խօսքդ զինքը ծաղրելու կամ արհամարհելու համար կ'ըսես: Բան մը հարցընելու ըլլաս՝ ներհակ պատասխան կուտայ. ուզած բանը հրամցընես, չառներ. մի և նոյն բանը կ'ուզէ ու չուզեր. քու ուզածդ՝ միշտ իրեն չուզածը կ'ըլլայ: Ուրիշի մը հետ խօսիս՝ կը կարծէ որ զինքը կը բամբասես. խօսելու ատենը թէ

որ ուրիշի երեսը նայիս, Բսածիս չեն հաւնիր կամ ուշադրութիւն չեն ըներ ըսելով՝ կը սրդողի ու կը դադրեցընէ խօսքը: Խօսածն ալ շատ անգամ թէ որ գիշերուան տեսած երազները չէ՝ իր վարքն է, որ նորէն նորէն քաղուածք կ'ընէ. բոլոր ճանչուորները բերնուց գիտեն: Երտղայութիւնը կարգէ դուրս բան մը կը սեպէ. կարծես որ ինքը ճերմակ մօրուք ծեր ծներ է, կաթին տեղը խելք ծծեր է. իր տղայութեան ատենը ըրած բաները մոռցած՝ ուրիշի վրայ նոյն բաները տեսնելու որ ըլլայ, Ես ասանկ անխելքութիւններ չեմ ըրած կ'ըսէ:

Հետաքրքրութիւն մը կ'ունենայ որ տանը ամէն բաները կ'ուզէ իմանալ. իմացընելը դժար, իմանայ ալ՝ հազար ընդդիմութիւն կը հանէ. ինչ որ կրնալէն դադրեր է՝ ան կը բաղձայ ընել: Եր զուարճութեան ատենը անցեր է, տեսնէ որ ուրիշները կը զուարճանան, կարծես թէ կը նախանձի. անօթի մարդու մը ուրիշներուն ուտելը տեսնելուն պէս կը նայի վրանին: Արքոր յուսահատի բան մը ընել կրնալէն, կը սկսի պատմել ինչպէս ինքը կտրճութեան ատենը ան բանը կ'ընէր. Եմ կտրճութեան ատենս ձի հեծնելու տեսնելու էիք կ'ըսէ. ափսոս որ տեսնող մը չկայ որ քանի անգամ ձիէն վար իյնալը պատմէ: Ինչ որ ըսես, իմ գլխէս ալ անցեր է կ'ըսէ. երազին մէջը տեսածն ալ՝ գլխէն անցած կը կարծէ: Ելուրներուն պէս միտքն ալ՝ մէկը երկուք կը տեսնէ. ամէն բան աչքին աւելի կ'երևնայ. Հիմակուան մարդիկը չափ չեն գիտեր կ'ըսէ, մենք ամէն բան չափով կ'ընէինք, դեռ կարօտութեան չեն հանդիպած, ստրկին յարգը չեն գիտեր: Ա՛ռ զէ որ ամէն բանի մէջ ուրիշները իրեն խորհուրդ հարցընեն. թէ որ հարցընեն ալ՝ կ'ուզէ որ ինչ խորհուրդ տալու որ ըլլայ՝ անոր հետեւին. թէ որ չէ, Գնացէք գիտցածնիդ ըրէք ըսելով՝ պատասխան չտար: Չափազանց պահանջելուն համար՝ չափաւորն ալ կը կորսնցընէ. իննսունով գոհ չըլլալուն համար՝

